

Wagner II

In juni vorig jaar kwam de Adviescommissie inzake het industriebeleid (commissie-Wagner I) met haar opzienbarende rapport *Een nieuw industrieel elan*. Precies een jaar later, in juni jl., kwam de Adviescommissie inzake de voortgang van het industriebeleid (commissie-Wagner II) met het *Verslag van werkzaamheden* tot nu toe. Wat is er in dat jaar terechtgekomen van alle aanbevelingen die werden gedaan? Is het nieuwe elan aangestoken? Om uw geheugen op te frissen hier eerst nog eens een overzicht van alles wat door de commissie-Wagner I werd geadviseerd om gunstiger condities voor het bedrijfsleven te scheppen en het industrieel reveil in Nederland vorm te geven:

1. verlaging van de collectieve-lastendruk;
2. vermindering van het financieringstekort;
3. flexibeler systeem van loonvorming op basis van decentrale afspraken tussen werkgevers en werknemers;
4. beheersing van de reële-loonontwikkeling;
5. differentiatie in de beloningsverhoudingen;
6. een zelfstandig beloningsbeleid voor de overheid;
7. invoering van investeringsloon;
8. een volumebeleid voor de sociale zekerheid;
9. koppeling van de sociale uitkeringen aan de gemiddelde loonontwikkeling bij ambtenaren;
10. onderscheid in het inkomensbeleid tussen „echte minima” en situaties waarin er meer dan één inkomen per huishouding is;
11. maatregelen om de arbeidsmarkt beter te laten functioneren;
12. betere afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
13. geleidelijkheid bij de invoering van arbeidstijdverkorting;
14. concurrerende energieprijzen voor het bedrijfsleven;
15. concurrerende milieulasten voor het bedrijfsleven;
16. fiscale stimulansen om het aanbod van risicodragend vermogen te bevorderen;
17. mobiliserend herindustrialisatiebeleid via inventarisatie van mogelijke projecten;
18. oprichting van een Maatschappij voor Industriële Projecten (MIP);
19. gerichte acquisitie van buitenlandse ondernemingen;
20. ombuiging van het steunverleningsbeleid naar een stimuleringsbeleid;
21. afschaffing van de selectieve investeringsregeling (SIR);
22. bevordering van R & D en aanpassing van het wetenschapsbeleid aan het herindustrialisatiestreven;
23. betere afstemming van het overheidsaankoopbeleid op de belangen van het Nederlandse bedrijfsleven;
24. stroomlijning van vergunningenprocedures voor bedrijven;
25. verbetering van de coördinatie op het Ministerie van Economische Zaken (EZ);
26. training van ambtenaren om beter samen te werken met het bedrijfsleven.

Wat is er met al deze punten gebeurd? Telling leert dat van de zesentwintig aanbevelingen er vijf voor een deel zijn gerealiseerd; zeven aanbevelingen zijn door Wagner c.s. verder uitgewerkt; zeven andere worden in het tussenrapport min of meer herhaald en over nog eens zeven punten wordt niets meer gezegd, zij het dat sommige ervan op de agenda voor de tweede helft van 1982 zijn geplaatst. Aan de agenda wordt tevens één nieuw onderwerp toegevoegd.

Tot de vijf punten waarop de commissies-Wagner I en II tot nu toe al iets hebben bereikt behoren: 1. de oprichting van een MIP (18) (wetsontwerp ingediend), 2. het buiten werking stellen van de SIR (21), 3. het verlagen van de energieprijzen voor het bedrijfsleven (14) (m.n. de elektriciteitsstarieven), 4. stimulansen voor het risicodragend vermogen (16) (verhoging van de vermogensaftrek) en 5. de coördinatie op EZ (25) (al blijft er op dat punt nog veel te verbeteren, zie ook 26). Ook is men op EZ begonnen met het inventariseren en selecteren van projecten die passen in het herindustrialisatiebeleid (17).

Daarnaast is een aantal aanbevelingen door de commissie-Wagner II nader uitgewerkt. Zeer veel aandacht is besteed aan de loonvorming (3). Zoals uitgebreid in de pers is beschreven wordt een vrijere loonvorming bepleit. Het cao-overleg moet onder de dreiging van het overheidsingrijpen vandaan worden gehaald. In de afgelopen tien jaar hebben achtereenvolgende kabinetten met al dan niet partiële loonmaatregelen zeven keer in de loonvorming ingegrepen. Daarvan is ongetwijfeld een matigende wer-

king op het loonniveau uitgegaan, maar het heeft ook tot ernstige frustraties bij de sociale partners, met name de vakbeweging, geleid. Bovendien belemmeren loonmaatregelen de gewenste differentiatie van de beloningsverhoudingen (5). Een vrijere loonvorming is echter alleen mogelijk wanneer de doorwerking van de loonafspraken naar de ambtenarsalarissen en uitkeringen wordt beperkt. Daarom bepleit de commissie tegelijkertijd een doorbreking van de automatische koppelingen. Voor de uitkeringen moet er een „beleidsmatige” koppeling komen (in plaats van de onder 9 genoemde koppeling), terwijl voor de ambtenaren en trendvolgers de overheid een zelfstandig arbeidsvoorwaardenbeleid zal moeten gaan volgen, compleet met stakingsrecht voor de ambtenaren (6). De commissie gaat ervan uit dat de ongunstige arbeidsmarkt-situatie vanzelf wel tot een gematigde loonontwikkeling zal leiden (4), zoals ook in West-Duitsland en Zwitserland het geval is. Wel moet volgens haar ook de automatische prijscompensatie op de helling. In het pas bereikte cao-akkoord bij Philips is de automatische prijscompensatie echter nog opgenomen en in het landelijk cao-overleg betekent één schaaftje over de dam meestal dat er meer volgen. Veel aandacht wordt door de commissie-Wagner II ook besteed aan de werking van de arbeidsmarkt (11). Verruiming van het begrip „passende arbeid”, opname van schoolverlaters in het arbeidsproces, mobiliteitsbevorderende maatregelen en uitbreiding van scholingsmogelijkheden zijn enkele van de aanbevelingen. Van belang zijn ook de voorstellen om ontslagprocedures te vergemakkelijken als er overeenstemming is tussen werkgever en werknemer. Maar het grootste knelpunt op de arbeidsmarkt blijft natuurlijk toch de tekortschietende vraag naar arbeid. Concrete voorstellen doet de commissie voorts nog over het overheidsaankoopbeleid (23), waarop veel kritiek van de kant van het bedrijfsleven bestaat.

Weinig of geen voortgang is nog bereikt in de stroomlijning van de vergunningenprocedures (24), de beëindiging van het steunverleningsbeleid (20), de gerichte acquisitie van buitenlandse ondernemingen (19) en de heroverweging van het milieubeleid (15). De laatste twee punten zijn wel op de agenda voor het komende halfjaar geplaatst. Daarop verschijnt ook het onderwijs- en het scholingsbeleid (12) en als nieuw punt het exportbeleid, waarvoor de eerste commissie-Wagner nog lovende woorden overhad. In dit verband is opmerkelijk dat de proef met de vijf speciale exportbevorderaars van het Ministerie van Economische Zaken vermoedelijk niet zal worden voortgezet. Problemen zijn er ook rond het technologiebeleid (22) waarover een competentiestrijd woedt tussen het Ministerie van Economische Zaken en dat van Onderwijs en Wetenschappen. Verder blijft de commissie zich nogal huiverig tonen voor al te snelle arbeidstijdverkorting (13).

Aan het verlagen van de collectieve-lastendruk en het verminderen van het financieringstekort (1 en 2) maakt de commissie-Wagner II geen woord meer vuil. De staatsfinanciën zijn in het afgelopen jaar echter nog aanzienlijk verder uit de hand gelopen, zoals in dit nummer van *ESB* door Haselbekke en Van der Hoek wordt beschreven. Vermoedelijk staat de commissie op het standpunt dat er al te veel over is gezegd. Er moet nu gehandeld worden. Ook over het investeringsloon (7) wordt niets meer vernomen. Dat geldt ook voor het volumebeleid in de sociale zekerheid (8). De commissie is kennelijk tot de conclusie gekomen dat er nu een prijsbeleid dient te worden gevoerd om de vraag naar sociale zekerheid te beperken. Ook waagt de commissie zich niet meer aan uitspraken in de omstreden kwestie van de „echte minima” (10). Daarvoor moet de Tweede Kamer zelf maar een oplossing zoeken.

Al met al zijn van de zesentwintig aanbevelingen er nog maar vijf gedeeltelijk opgevolgd. Toch is het duidelijk dat er op allerlei terreinen veel in beweging is om de voorwaarden waaronder het bedrijfsleven moet werken te verbeteren. Nu maar hopen dat het effect sorteert.

L. van der Geest